

LITERATURA

✍ JORDI NOPCA

📍 BARCELONA

🕒 15/01/2020

L'avarícia, un vici individual i un pecat col·lectiu

Oriol Ponsatí-Murlà reflexiona sobre aquest pecat capital en un assaig

Escriu Oriol Ponsatí-Murlà que l'avarícia és el pecat "més relatiu de tots". Al llarg de la història, "ha pogut transitar amb força naturalitat" des del "vici" fins "al terreny de la virtut". El professor, escriptor, traductor i director de la Institució de les Lletres Catalanes acut a dues definicions del concepte. Segons el diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans, l'avarícia és el "desig excessiu i desordenat d'adquirir riqueses per guardar-les" i, en una segona accepció, la "continència excessiva en les despeses". El diccionari de la Real Academia Española, en canvi, en remarca

sobretot la voluntat d'acumulació: "*Afán desmedido de poseer y adquirir riquezas para atesorarlas*".

Totes dues definicions "porten associada ben explícitament una valoració negativa del concepte: excessiu, desordenat, *desmedido*", afegeix l'autor de *L'avarícia*, tercer volum de la sèrie dedicada als pecats capitals que publica Fragmenta. Un dels exemples que Ponsatí-Murlà cita poc després prové de la pel·lícula *Wall Street*, que protagonitza un jove agent de borsa. "L'avarícia és bona -diu el personatge que interpreta Michael Douglas-. L'avarícia és correcta. L'avarícia funciona". Trenta anys després de la pel·lícula d'Oliver Stone, "el curs que ha pres el capitalisme financer i l'increment de l'economia purament especulativa faria encara més senzill situar l'avarícia al cor mateix de la maquinària del capitalisme". El pecat capital esdevé aquí una virtut que ve de lluny, de l'alça del capitalisme modern al segle XVIII, que va començar a estimular "una avidesa pecuniària".

El gos i el tall de carn

"Hi ha autors que tracten l'avarícia de forma individual, però a partir d'un determinat moment es considera des d'un punt de vista social -explica l'autor a la llibreria Documenta-. L'avarícia a vegades ha arribat a ser una virtut revolucionària. I tampoc queda clar que, en cas que sigui un pecat, perjudiqui l'avariciós o els que l'envolten". Al volum, Ponsatí-Murlà repassa algunes de les fites històriques del concepte. "Un dels primers que en parla és Demòcrit, i per explicar-la recorre a aquella faula d'Isop d'un gos que travessa un riu amb un tall de carn al morro, però vol agafar el tall de carn que porta un altre gos perquè li sembla que és més gros que el seu. Al final, el gos perd el tall que portava i també l'altre". La moral de la faula és que cal aprendre a conformar-se "amb el que es té, sense fixar-se en els altres", característica que el capitalisme subvertirà: "Mirar-te l'altre és un estímul per progressar".

Oriol Ponsatí-Murlà / MANOLO GARCÍA

+INFO Marina Porras: "L'enveja és un pecat molt propi d'escriptors"

Fins l'edat tardomitjana, l'avarícia fa acte de presència com un perill. "El missatge evangèlic és que per molt que acumulis no t'emportaràs res a l'altre barri", comenta. A partir del segle XII, quan "es comença a deixar enrere el sistema piramidal, creixen les ciutats i neixen els comerciants". L'avarícia esdevé llavors "dolenta socialment", i passa per davant de la supèrbia, fins aquell moment el pecat social per excel·lència.

La complexitat i relativitat de l'avarícia es fan evidents també si se les vol comparar amb el seu contrari, la generositat. "Per sortir del circuit tancat al qual l'abocava el caràcter recíprocament relatiu tant de la virtut com del vici que se li oposa, Aristòtil situa en punts contraris, tan allunyats com li és possible pensar-los, els extrems positiu i negatiu d'una mateixa acció", escriu Ponsatí-Murlà. Per això, a l'*Ètica nicomaquea*, el filòsof grec situa el terme mitjà "entre un excés i un defecte mínim" dels dos conceptes. Hi ha quatre combinacions possibles entre rebre i donar: rebre molt i donar molt, rebre poc i donar molt -aquestes dues categories es corresponen a la generositat-, també rebre molt i donar poc, i rebre poc i donar poc -en què situem l'avarícia-.

"El problema no rau ni en donar ni rebre, que són accions nítides i transparents, sinó en el molt i el poc, que són adverbis difusos i ambigus", explica l'autor. Es pot pecar per excés de generositat (prodigalitat) o per defecte (avarícia). En tots dos casos, l'equilibri es perd, i podem tenir problemes. En el món actual, però, "el bon avar ha de gastar molt". Invertint. Especulant. Movent els diners d'una banda a l'altra per fer créixer els interessos.